

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNİN FARKLI YAŞ GRUPLARINDA MODELLEMESİ

Şerif Ali BOZKAPLAN*

Yasemin KARADEMİRLİDAĞ**

*Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, ali.bozkaplan@deu.edu.tr

**Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, ykarademirlidag@msn.com

ÖZET

Yabancı bir dili öğrenmek, sadece o dile ait dil özelliklerini; gramer yapılarını ve aksan özelliklerini öğrenmek değil aynı zamanda yeni bir kültürle karşılaşmak, o kültürü her yönüyle- folklorik ve tarihi yönden- tanımak ve öğrenmektir. “Yeni” bir dille karşılaşan kişi, o sahadaki diğer kişileri çok boyutlu halde tanıyarak kendi kültürü ve öğrendiği kültür arasında ilişkiler kurar, karşılaştırmalar yapar ve sonuçta bunların sentezini yapar. Medeniyetlerin karşılaşması sürecinin önemli bir parçası olan lisan eğitiminde ikincil yabancı dil öğretimi ve diğer eğitimlerde pek çok öğretim-eğitim materyali vardır. Bunlar arasında toplumu yansıtan kaynak kitap setleri- konu ile ilgili yapılmış ve yapılmakta olan araştırmalar, çalışmalar- olduğu kadar destekleyici, yön verici ve dil öğretiminde hedeflenen pek çok kazanımı sağlatıcı etkinlikler de yer almaktadır. Bizim çalışmamızın amacı, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ortaokul ve lise düzeyinde Alman, İrlandalı, Fransız, Danimarkalı (Comenius Hayat Boyu Öğrenme Projesi AB-Ulusal Ajans desteği ile gerçekleştirilen) yine lise düzeyinde İspanyol, Çinli ve Amerikalı öğrencilerle yapılan (Değişim Programında AB-Ulusal Ajans desteği ile) ve üniversite düzeyinde Faslı, Güney- Kuzey- Orta Afrikalı, İranlı ve Afgan öğrencilerin (Gediz Üniversitesi TÖMER’de) karşılaştıkları dilsel problemleri incelemek, öğrenme süreçleri boyunca ne tür dilsel sınıflandırmalarla mücadele ettiklerini ortaya koymak ve hangi dil öğrenme stratejilerinden yararlandıklarının incelenmesidir. Bu çalışmada üç araştırma sorusuna cevap bulunmaya çalışılmıştır: Öğrenciler dilsel problemlerini nasıl tanımlıyorlar, yaşamsal deneyimleri dilsel yeterliklerinin farkına varmalarına ve kültürlerarası yeterliklerinin gelişmesine nasıl yardımcı oluyor, ve son olarak da gerçek iletişim ortamlarında hangi dil öğrenme stratejileri problemlerinin üstesinden gelmesine yardımcı oluyor? Ayrıca okuma becerisinin geliştirilmesinde sözcük öğretiminin önemini örnek bir ders gereci geliştirme önerisiyle açıklamaktır. Çalışmanın ilk bölümünde bunlar yer alırken Avrupa Ortak Başvuru Metnine ve çalışmada ele alınacak olan B2 dil düzeyindeki öğrencinin sözcük düzeyi betimlemelerine, ardından sözcük öğretiminin/öğreniminin önemine, sözcük öğretiminde kullanılan yöntem, teknik ve stratejilere, uygulama bölümünde ise dersin işlenişine ve etkinliklerin incelenmesine, daha sonra da sonuç ve öneriler bölümüne yer verilecektir. Çalışmamızın amacı farklı yaş gruplarından öğrencilerin Türkçe öğretimindeki modellemenin ortaya konması ve örnek materyallerle açıklanmasıdır..

Anahtar sözcükler: İkinci yabancı dil olarak Türkçe, Ulusal Ajans Hayat Boyu Öğrenme Projeleri, TÖMER’de dil öğretimi, İlk ve ortaöğretimde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi

ABSTRACT

Learning a foreign language, language that only the properties of the language; not learn the grammar and accent features also encounter a new culture, that culture and learn to recognize each yönüyle- is folkloric and historical biosyntheses of palmitate. "New" in a language that people face, it's own culture by recognizing the multi-dimensional case other people in the area and builds relationships between learning culture that makes comparisons and ultimately makes their synthesis. Secondary foreign language teaching an important part of the language training and other education process of the encounter of civilizations, there are many teaching-learning materials. These include the research done and done related to textbooks Kits- topics reflect the community, as well as supporting studies, aimed at guiding and teaching languages to gain many activities are also included. Our study aim, Turkish in middle and high school level learning as foreign languages German, Irish, French, Danish (held by the Comenius Lifelong Learning Project EU-National Agency support) still Spanish at the high school level, China and made with American students (Exchange Program of the EU-National Agency support) and college-level Moroccan, South- North-Central African, Iranian and Afghan students (Gediz University in TOMER) faced examine linguistic problems, reveals that struggled with what kind of linguistic classification throughout the learning process and to examine whether the benefit from which language learning strategies . This study attempts to find answers to the three research questions: Students learn how they describe linguistic problems, life experiences How does it help the development of linguistic competence of the students to recognize and intercultural competence, and in which language learning strategies in finally real communication helps to overcome the problems? In addition, examples of the importance of teaching the word is to describe the development of reading skills with a proposal to develop course materials. In the first part of the study, which, while Common European Framework and the learner in the B2 language level which will be discussed in the working word-level representations to, and then the word teaching / learning of the importance of the method used for the word education, the techniques and strategies, practical part of the course of processing and efficiency of the examination, then and the results will be included in the recommendations section. The aim of our study was to demonstrate that students from different age groups in the Turkish language teaching and modeling is described in Example materials.

Keywords: *Turkish as a second foreign language, the National Agency for Lifelong Learning Projects, language teaching in TOMER, primary and secondary schools teaching Turkish as a foreign language.*

1. YÖNTEM VE TEKNİKLER

Çalışmalarımızda yararlandığımız birçok yöntem vardır. Bu konudan bahsetmeden önce yöntem kavramına değinmek isteriz. Sistemli bir öğretimin temel taşı olan yöntem, sözlükte “bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, usul, sistem, prosedür, politika” ve “Bilimde belli bir sonuca erişmek için bir plana göre izlenen yol, metot” olarak geçmektedir(<http://tdkterim.gov.tr/bts/> : 09.05.2013). Yöntem, bir yaklaşımın uygulamaya dökülmesidir ve yöntemi geliştiren kuramcılar etkinlik türleri, öğretmen ve öğrenci rolleri, kullanılacak malzeme ve izlenice oluşturma konularında bir model oluştururlar. Öğretimin belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için izlenen bu yol,

çağın yeniliklerine ve bilgi üretimine bağlı olarak bireylerin ihtiyaçları sürekli başka boyutlara taşındığı için sürekli yenilenmeye, iyileştirilmeye ve geliştirilmeye muhtaçtır. Bu gereklilik iyi bir yöntemin nasıl olması gerektiği hususunu sürekli gündemde tutmaktadır. Yabancı dil öğretiminin tarihi boyunca da dilin nasıl öğretilceği daima tartışma konusu olmuştur. Yabancı dil öğretim yöntemleri, bir yabancı dili öğrenme, bilgi birikimini kazandırma aracı olmanın ötesinde öğretim çalışmalarında öğrenciyi daha yetkin bir öğrenen haline getirmenin yolunu gösterme çabasında olan sistemlerdir. Dil öğretiminde yöntem, öğrenciyi eğitimin amaçlarına en çabuk ve en güvenilir olarak ulaştıracak olan bir öğretim unsurudur. Günümüze kadar pek çok öğrenim ve öğretim yöntemi geliştirilmesine rağmen gerçek anlamda tek başına yeterli ve ideal bir yöntemin varlığından söz edilemez. Yabancı dil öğretiminde var olan yöntemlerin çeşitliliği, dil öğretiminde hangi yöntemlerin daha etkili olduğu sorununun da beraberinde getirmektedir. Bir kişi üzerinde faydalı olabilecek bir yöntem başka bir kişi üzerinde aynı ölçüde başarılı olmayabilir ya da tamamen başarısız kalabilir. Yabancı dil öğretim yaklaşımları ve yöntemlerinin iyi bilinmesi, bundan sonra yeni yaklaşım ve yöntemlerin gelişmesi ve bu sürecin takibi açısından oldukça önemlidir.

Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler Yabancı dil öğretiminde(YDÖ) kullanılagelen yöntemler, genel itibariyle, kullanılmakta olan bir yöntemin eksikliklerini veya yetersiz kaldığı noktaları kapatmak amacıyla ortaya çıkmış, bu çabalar yabancı dilin daha iyi öğretimine katkı sağladığı gibi, bu alana alternatif yöntemler kazandırmıştır. Avrupa Konseyi Modern Diller Bölümü'nce kabul edilen ve yaygın bir biçimde kullanılan yabancı dil öğretim yöntemleri sırasıyla şunlardır:

1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)
2. Direkt Yöntem/Dolaysız Yöntem (Direct Method)
3. Doğal Yöntem (Natural Method)
4. İşitsel-Dilsel Yöntem (Audio-Lingual Method)
5. Bilişsel Yöntem (Cognitive-Code Method)
6. İletişimsel Yöntem (Communicative Method)
7. Seçmeli Yöntem (Eclectic Method)

Bu yöntemlerin dışında yabancı dil öğretiminde daha az yaygınlık kazanmış ve alternatif olarak kullanılan başlıca diğer yöntemler ise şöyledir:

1. Telkin Yöntemi (Suggestopedia)
2. Danışmanlı(Grupla) Dil Öğretim Yöntemi (Community Language Learning)
3. Sessizlik Yöntemi (The Silent Way)
4. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response)
5. İşitsel-Görsel Yöntem (Audiovisual Method)
6. Görev Temelli Yöntem (Task-Based Method)

7. İçerik Merkezli Yöntem (Content-Based Method)

Biz etkinlik ve derslerimizde daha çok işitsel-görsel yöntem, içerik merkezli yöntem, işitsel-dilsel yöntem, bilişsel yöntem ve iletişimsel yöntemden faydalandık. Derslerin ağırlıklı olarak uygulama üzerinden devam ettirilmesini tercih etsek de teorik kısımları da yadsıyamayız.

2. YAŞANILAN SORUNLAR

Bir dil tam anlamıyla öğrenilmek/öğretilmek isteniyorsa okuduğunu ve dinlediğini anlama, konuşma ve yazma becerilerinin hiçbiri ihmal edilmemeli, bu dört beceriyi de geliştirmeye yönelik materyaller kullanılmalıdır.

Yorulmaz (2009: 53) çalışmasında, yabancı dil öğrenenlerin dinleme ve algılamada zorlandıklarını; öğrencilerin bazen yazarak anlayabildiği bir cümleyi dinlediği zaman anlayamadıklarını; bu durumun da anlama yetisinin kazandırılmasını gündeme getirdiğini belirtmektedir. Çünkü algılayamayan öğrenci duyduğu seslere anlam verememektedir.

Kuzeci (2007: 14) ise dinleme ve algılamada çekilen güçlükler yol açan sebepleri şu şekilde sıralar:

1. Okulda ve öğrencide yeterince seslendirme araç ve gereçlerinin bulunmaması,
2. Öğrenim süresince yeterli sesli görüntülü programların kullanılmaması,
3. Sınıf içerisinde verilen derslerde öğrencinin pasif bırakılması, yeterince konuşma olanağı verilmemesi.

Aşağıdaki tablolar İzmir Gediz Üniversitesi TÖMER’de Türkçe öğrenen 200 öğrenciden alınan en yaygın cevaplara göre hazırlanmıştır.

Tablo 1: Yabancı öğrencilerin dilden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüşleri

Tema	Kod ve Kategoriler
Dilden Kaynaklanan Sorunlar	Türkçenin Dil Özelliklerine İlişkin Yaşanan Sorunlar
	Telaffuz (O ₁ , O ₂ , O ₃ , O ₄ , O ₅)
	Ses olayları (O ₁ , O ₄)
	Sözcük yetersizliği (O ₁ , O ₃)
	Sözcüklerin yeri (O ₃)
	Sözcüklerin anlamı (O ₃)
	Ana dilin hedef dile ket vurma (O ₄ , O ₅)
	Yerel ağız kullanımı (O ₂)
	Alfabe (O ₁ , O ₃ , O ₄)
	Tamlamalar (O ₂)
	Zamanlar (O ₄)
	Temel Dil Becerilerine İlişkin Sorunlar
	Yazma (O ₁ , O ₃ , O ₄)
	Dinleme (O ₂)
	Konuşma (O ₂)
Dil bilgisi (O ₄ , O ₅)	

Tablo 2: Yabancı öğrencilerin eğitim-öğretimle ilgili sorunlara ilişkin görüşleri

Tema	Kod ve Kategoriler
Eğitim-Öğretimle İlgili Sorunlar	Derslerin İşlenme Yöntemiyle İlgili Sorunlar
	Güncel dilin öğretilmemesi (Ö ₁)
	Akademik Türkçenin öğretilmeyişi (Ö ₄)
	Derslerin teorik işlenmesi (Ö ₄)
	Çalışma alanıyla bağlantı kurulmaması (Ö ₃ , Ö ₄)
	Öğrenilenlerin pratiğe aktarılamaması (Ö ₂ , Ö ₄)
	Ölçme-Değerlendirmeyle İlgili Sorunlar
	Ölçme-değerlendirme sistemi (Ö ₂)
	Okutmanlara İlişkin Yaşanan Sorunlar
	Okutmanların sert tutumları (Ö ₄)
Okutmanların derse hazırlıksız gelmesi (Ö ₄)	
Okutmanların hızlı konuşmaları (Ö ₁ , Ö ₂ , Ö ₄ , Ö ₅)	

Tablo 3: Yabancı öğrencilerin dış sorunlara ilişkin görüşleri

Temalar	Kod ve Kategoriler
Dış Sorunlar	Yaşanan Çevreyle İlgili Sorunlar
	Hayat pahalılığı (Ö ₂ , Ö ₃ , Ö ₄)
	Barınma (Ö ₃)
	Ulaşım (Ö ₃ , Ö ₅)
	Çevre temizliği (Ö ₄)
	İklim şartları (Ö ₁)
	Kurumlarla İlgili Sorunlar
	Resmî işlemlerin karmaşıklığı (Ö ₁)
	Yabancı öğrencilerle ilgilenen bir merkezin olmayışı (Ö ₂)

3. ÖNERİLER

- Sağlıklı ve etkili bir iletişim kurabilmeyi sağlamak amacıyla verilen dil öğretiminde dinleme ve konuşma becerisi ile ilgili daha fazla çalışma yapılmalıdır.
- Öznel yargıların ve duyguların hâkim olduğu konuşma dilinde bu duygular ünlemler aracılığıyla aktarıldığından dil öğretiminde de konuşma dili ve ünlemlerin öğretimine öncelik verilmelidir.
- Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin dinleme, konuşma ve sesli okuma becerilerini geliştirmek, duygu değeri taşıyan ünlemlerin işlevlerini kavramalarını sağlamak amacıyla Türkçe dersleri, uzmanlar tarafından seslendirilmiş, içinde ünlemlerin bulunduğu farklı türlerde metinler içeren işitsel materyaller aracılığıyla işlenmelidir.
- Yabancılara Türkçe öğretimi veren TÖMER vb. kurumlarda öğrencilerin sözcükleri doğru sesletmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere ses analizi programlarıyla vurgu ve tonlama çalışmaları yaptırılmalıdır.

4. UYGULAMADA YARARLANILABİLECEK MATERYAL ÖRNEKLERİ

- Türk Kültürü ile İlgili Filmler

1) Babam ve Oğlum (2005): 1980 darbe dönemi Türkiye'si arka planında, her insanın kendinden bir şeyler bulabileceği, her anı duygu yüklü, insana kendini ve yaptıklarını sorgulatacak türden, hem baba hem de çocuk gözünden dünyaya ve yaşananlara bakılmış, anlatımı yalın ve anlaşılır, samimiyeti ise hat safhaya ulaşmış bir film olarak değerlendirmek mümkündür.

2) Mutluluk (2007): Film, Türkiye'nin hem geleneksel hem de modern yüzünü bir araya getiren bir yolculuk ekseninde ilerlemektedir. Türkiye'nin en doğusundan en batısına kadar doğal mekânlarında çekilen çok etkileyici bir coğrafyanın fon oluşturduğu Mutluluk'ta üç insanın dokunaklı hikâyesine tanıklık edilmektedir. (<http://www.mutlulukfilm.com/>)

3) Tatil Kitabı (2008): Tatil Kitabı, temelde taşradaki hayatın hızı ve ritmi üzerine bir film. Silifke'nin sadece turistik olmayan, farklı bir derinliğe sahip ve sinematografik havası, filmin atmosferinde baskın olmamakla birlikte, belirgin bir rol oynuyor. Tatil Kitabı, Silifkeli bir ailenin bir yaz boyunca başından geçenleri, daha çok ailenin küçük oğlu Ali'nin bakış açısını ön plana çıkararak anlatıyor. (<http://www.bulutfilm.com/film.aspx?id=10#>)

4) Selvi Boylum Al Yazmalım (1977): Türk sinemasının en iyi aşk filmlerinden biri olarak kabul edilmektedir. "Bu filmi çekici kılan ise, özgün hikâyesi ve filme uyarlanan senaryo yapısındaki sağlamlığının yanı sıra, seyircinin filmlere, karakterler ve onların içinde bulunduğu gerilimli ortamlar aracılığıyla katılımının sağlanmış olmasıdır." (Künüçen 2008: 32)

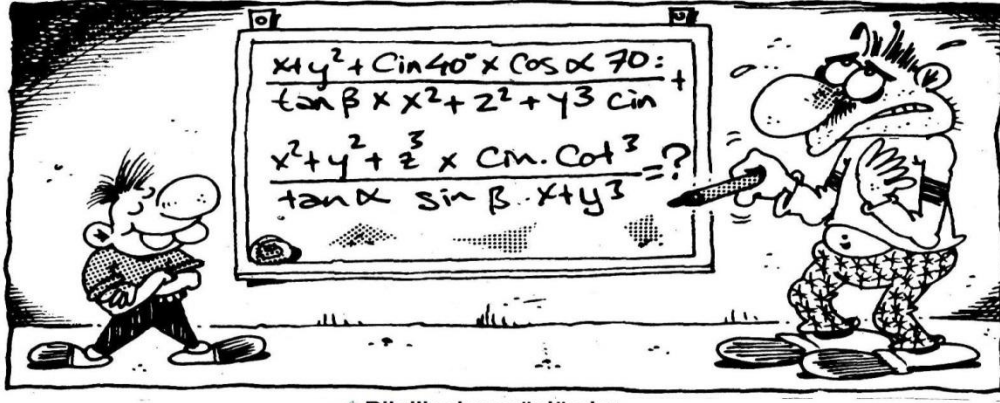
5) Eşrefpaşalılar (2010): Film, İzmir'in kabadayılarıyla ünlü Eşrefpaşa semtinde yaşanan olayları konu edinmektedir. Türkiye'nin farklı ve öteki yüzü diyebileceğimiz bir kesimin hikâyesini yansıtmaktadır beyaz perdeye. Dram ve komedi motifleriyle önemli mesajlar vermektedir. Filmin –ana fikri olarak da nitelendirebileceğimiz- en önemli mesajı, toplumda çok farklı karakterdeki (kabadayı, mafya, cami hocası, hırsız, terzi vs.) insanların ortak bir noktada (sevgi dilinde) buluşabilecekleridir.

- Atasözü Kartları (fil ve söz öğretimi)

Çalışmamızın bu noktasında öğrencilerin soyut olarak öğrenmekte zorlandıkları atasözlerini ele aldık. Somutlaştırarak hem söz hazinesini hem de fiilleri öğretmeyi amaçladık. Aşağıda bazı örnek kart çalışmalarını göreceksiniz. Yabancılara Türkçe öğretiminde yararlı olabileceğini düşündüğümüz bu kartlardan sizlerin derslerinde kullanmasını arzu ederiz.

Şekil 1: Ağız açık kalmak örneği

✓ Bilgili adam güçlü olur.

✓ Bilgili-

✓ Güçlü-

Şekil 2: Bilgili adam güçlü olur örneği

- Flash Animasyon ile Karagöz-Hacivat

Dijital ortamda öğrencilerin kendilerinin yazdığı senaryolarla/doğaçlama olarak yaratıcı drama çalışmaları kapsamında etkili bir çalışma örneğidir.

5. ULUSAL AJANS KANALIYLA AB HAYAT BOYU EĞİTİM PROJELERİNDEN OLAN COMENIUS VE ERASMUS PLUS ÖRNEKLERİ

2006 yılından bu yana üç ayrı uluslararası proje ile yabancı öğrencilere (ortaöğretim) Türk kültürü ve dili öğretilmiştir.

Yabancı dil öğretimi kültür öğretimidir. İnsanlar ait oldukları toplumun ve o topluma ait kültürün kelime ve kavramlarıyla kendilerini ifade ederler. Bütün kelime ve kavramların arkasında bir kültür geçmişi vardır. Bu sebeple öğretilen toplumun yapısı ve sosyal değerleri dikkate alınmalıdır (Avcı, 2002). Yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin aktarılmasının büyük önemi vardır. Bununla birlikte çeşitli nedenleri vardır. Tomalin ve Stempleski'ye (1993: 89) göre kültür öğelerinin aktarılmasının 7 amacı vardır: Öğrencilerin her insanın davranışında kültürün etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak. İnsanların konuşmalarında ve davranışlarında etkisi olduğunu anlamalarına yardımcı olmak. Öğrencilerin hedef kültürdeki ortak durumlarda gösterilen ortak davranışların farkına varmalarına yardımcı olmak. Öğrencilerin, bazı kelime ve cümleciklerin, kültürün bir sonucu olarak, hep aynı şekilde birbiri ardına geldiğinin farkına varmalarına yardımcı olmak. Öğrencilerin hedef kültürle ilgili genellemeleri objektif gözle değerlendirmelerine yardımcı olmak. Öğrencilerin hedef kültürle ilgili bilgi toplama becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak. Öğrencilerde hedef kültürle ilgili merak uyandırmak ve onların o kültürdeki insanlara empati duymalarını sağlamak.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'nin giderek artan uluslararası konumu ve gücünden dolayı, Türkiye'yi, Türkleri, dolayısıyla Türk kültürünü tanımak ve Türklerle daha etkili iletişim kurabilmek için gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkçe öğrenmek isteyenlerin sayısı hızla artmaktadır. Bu isteğin karşılanması ve Türkiye'nin tüm yönleriyle uluslararası arenada tanıtımının yapılması için yabancılara Türkçe öğretimi konusu titizlikle ele alınmalıdır. Dil ve kültür arasındaki mükemmel ilişkiden dolayı dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir. Bu nedenle yabancılara Türkçenin öğretilmesinde kullanılan ders kitaplarında Türk kültürünü tüm yönleriyle tanıtan metinlere ağırlık verilmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında bugüne kadar birçok araştırma yapılmış, çok sayıda makale yazılmıştır, fakat bu araştırma ve makalelerin çoğu yabancılara Türkçe öğretimi alanında kullanılan yöntem ve tekniklerle ilgilidir. Halbuki, yabancı dil olarak Türkçe derslerinde ele alınması gereken öncelikli konu, öğrenenlere Türkçenin önemini ve gücünü, Türkçe bilmenin ve öğrenmenin avantajlarını kavratmak olmalıdır. Bu bilgiler ışığında öğrenciler Türkçe öğrenmeye daha istekli ve duyarlı olacaktır.

KAYNAKÇA

AÇIK, Fatma (2008). (Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü “Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu” 2008) Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretilirken Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri.

ARSLAN, Mustafa; ADEM, Ergin (2010). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Görsel ve İşitsel Araçların Etkin Kullanımı. Dil Dergisi, S.147, s. 63-86. ARSLAN, Mustafa; GÜRDAL, Ahmet (2012). Yabancılara Görsel Ve İşitsel Araçlarla Türkçe Kelime Öğretim Yöntemi, Kastamonu Eğitim Dergisi, C. 20, S. 1, s. 255- 270.

AVCI, Yusuf (2002). “ Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür ve Yöntem Boyutu”, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi I.Uluslar Arası Truva-Çanakkale Dil Eğitimi ve Okul Gelişimi Sempozyumu, 22-25 Haziran 2002, Çanakkale. http://yadem.comu.edu.tr/1stELTKonf/TR_Yusuf_Avci_Turkçenin_Yabanci_Dil.htm (Erişim Tarihi: 20.12.2010)

BARIN, Erol (1994). “Yabancılara Türkçenin Öğretimi Metodu”, A.Ü. Tömer Dil Dergisi, (17): 53-56.

KUZECİ, Deniz (2007). Yabancı dil öğretiminde genel becerilerin kazandırılması. Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, S. 18, s. 13-27.

TOMALIN, B. ve STEMPLESKI, S. (1993). Cultural Awareness. Oxford: Oxford University Press.

YORULMAZ, Murat. (2009). Göreve Dayalı Öğretim Yönteminin Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Dinleme Becerisinde Kullanılmasının Avantajları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.